

Educația financiară – o necesitate

Direcția Protecția Consumatorilor
 Călin Mihai Rangu, director

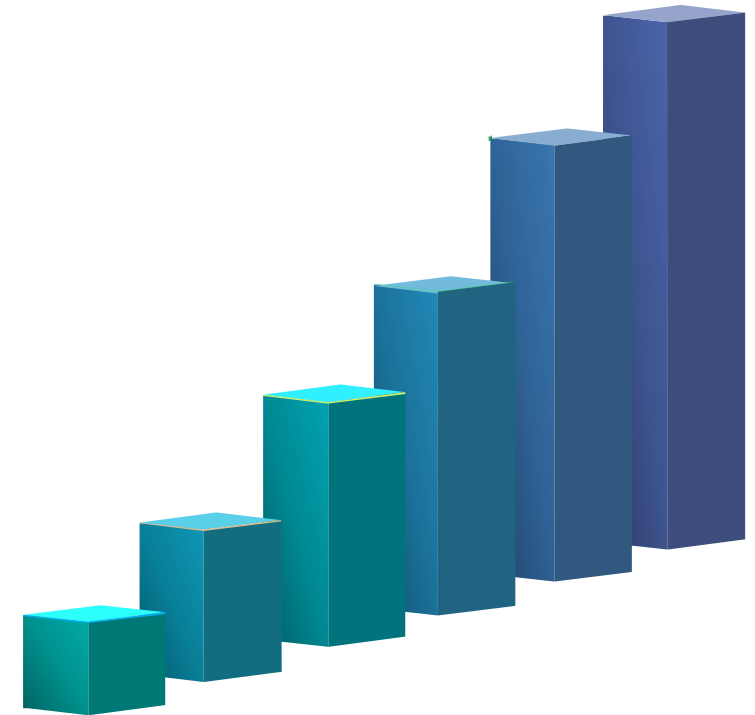
mai 2016

If you think education is expensive, try ignorance.

Derek Bok, președinte al Universității Harvard, 1971-1991

Educația financiară este esențială pentru:

- ✓ • Protecția consumatorilor
- ✓ • Asigurarea stabilității financiare
- ✓ • Dezvoltarea piețelor financiare
- ✓ • Creșterea bunăstării generale a populației
- ✓ • Creșterea incluziunii financiare și sociale

FINANCIAL LITERACY (OECD definition) - a combination of awareness, knowledge, skill, attitude and behavior necessary to make sound financial decisions and ultimately achieve individual financial wellbeing.

Conștientizare (awareness)

Consumatorul este conștient de drepturile și obligațiile sale, le cunoaște și le folosește.

Cunoștințe (knowledge)

Consumatorul are cunoștințele necesare pentru a înțelege produsele, instrumentele și serviciile financiare și a le folosește conform propriilor nevoi.

Pricepere (skill)

Consumatorul folosește rațional și în propriul beneficiu produsele, instrumentele și serviciile financiare.

Atitudine și comportament

Consumatorul demonstrează prin atitudine și comportament că este un consumator rațional.

Educația Financiară

... este procesul prin care, în baza informării, instrucției și/sau consilierii acordate în mod obiectiv, consumatorii

- *își dezvoltă deprinderile și gradul de încredere astfel încât să conștientizeze riscurile și oportunitățile de ordin financiar,*
  - *își îmbunătățesc capacitatea*
    - *de a înțelege produsele financiare, conceptele și riscurile asociate acestora,*
    - *de a face alegeri în cunoștință de cauză,*
    - *de a ști unde să se adreseze pentru sprijin și*
    - *de a întreprinde orice alte acțiuni, în mod eficient,*
- cu scopul final de a obține bunăstare, echilibru și protecție financiară.”*

Recomandarea OECD, 2005 - Principii de Nivel Înalt pentru Elaborarea Strategiilor Naționale de Educație Financiară – document OECD adoptat în iunie 2012 de G20.

Educația financiară permite persoanelor:

să înțeleagă mai bine
produsele și
conceptele financiare.

să își dezvolte competențele
necesare pentru a-și
aprofunda cunoștințele în
domeniul financiar.

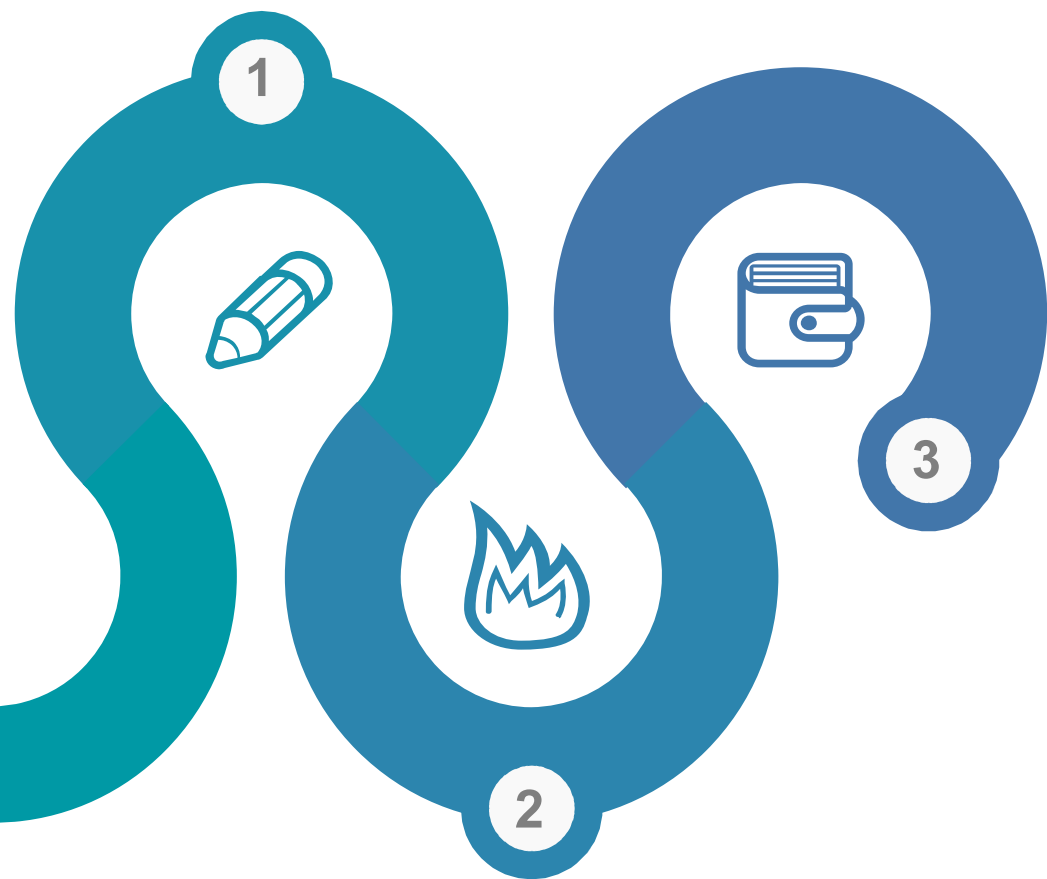

să fie conștienți de
riscurile și oportunitățile
financiare.

să ia decizii avizate în
materie de servicii
financiare.

Educația Financiară

Educația financiară vine în completarea măsurilor menite să garanteze informarea, protecția și consilierea în mod corespunzător a consumatorilor. Toate aceste politici contribuie la întărirea capacității consumatorilor de a lua cele mai bune decizii în raport cu situația lor financiară.

Consumatorii consideră că aspectele financiare sunt greu de înțeles. Consumatorii recunosc din ce în ce mai des că le lipsesc anumite competențe esențiale pentru a înțelege aspectele financiare.

Deseori consumatorii își supraestimează cunoștințele în materie de servicii financiare. Consumatorii nu sunt interesați de educația financiară decât în măsura în care realizează că aceasta le poate fi utilă. Prin urmare, prima etapă constă în creșterea gradului de conștientizare al persoanelor vizate, care „nu știu că nu au cunoștințe” despre aspectele financiare.

Puțini consumatori se proiectează în viitor sau aleg produse adaptate nevoilor lor. Destui consumatori pot contracta împrumuturi excesive și se pot confrunța cu dificultăți în cazul în care situația lor personală se schimbă.

Principii UE referitoare la Educația Financiară

1. Educația financiară trebuie să fie disponibilă și promovată în mod activ pe întregul parcurs al vieții, fără întrerupere.

Competențele-cheie pentru formarea continuă cum ar fi: capacitatea de a aplica gândirea matematică în situații cotidiene, o înțelegere mai amplă a mecanismelor economiei și capacitatea de a-și planifica și de a-și organiza viața. În acest context, autoritățile naționale și regionale responsabile cu educația trebuie să reflecteze la modalitatea de a integra educația economică și financiară în programele școlare.

2. Programele de educație financiară trebuie să fie îndreptate în mod clar către nevoile cetățenilor. Educația financiară trebuie să răspundă nevoilor specifice unor categorii distincte: persoanele care intră pentru prima dată în câmpul muncii, șomerii, cuplurile care doresc să întemeieze o familie, tinerii, persoanele cu datorii etc. Angajatorii trebuie să aibă în vedere modalitatea în care educația financiară poate fi furnizată la locul de muncă, eventual în combinație

cu unele informații privind sistemele de pensii ocupaționale.

3. Consumatorii trebuie să beneficieze de o educație în materie economică și financiară cât mai curând posibil, începând cu vârsta școlară. Competențele-cheie pentru formarea continuă cum ar fi: capacitatea de a aplica gândirea matematică în situații cotidiene, o înțelegere mai amplă a mecanismelor economiei și capacitatea de a-și planifica și de a-și organiza viața.

4. Programele de educație financiară trebuie să cuprindă instrumente generale care să atragă atenția asupra necesității de a îmbunătăți cunoștințele financiare în materie de chestiuni și riscuri financiare. Consumatorii nu sunt întotdeauna conștienți de lipsa lor de cunoștințe privind chestiunile și riscurile financiare, ceea ce reprezintă primul pas pentru o atitudine deschisă în raport cu formarea în aceste domenii.

Principii UE referitoare la Educația Financiară

- 5. Atunci când prestatorii de servicii financiare furnizează o educație financiară, aceasta trebuie să fie echilibrată, transparentă și obiectivă. Interesele consumatorului trebuie să fie întotdeauna avute în vedere.** Este necesar ca sectorul serviciilor financiare să fie încurajat să ia inițiative pentru a contribui la dezvoltarea educației financiare și pentru a pune competențele dobândite la dispoziția publicului, respectiv să acorde o atenție deosebită conținutului materialelor de educație financiară pentru a evita orice eventuală ambiguitate în acest sens.
- 6. Formatorii din domeniul financiar trebuie să beneficieze de resursele și de formarea corespunzătoare pentru a putea desfășura programe de educație financiară eficiente și fiabile.** Se vizează nu numai cadrele didactice din școli, ci și angajații firmelor, voluntarii și alții. Aceasta va necesita elaborarea unor materiale și a unor programe de formare adaptate.
- 7. Trebuie să se promoveze coordonarea la nivel național între părțile interesate pentru a obține o definiție clară a rolurilor, pentru a facilita schimbul de experiențe și pentru a raționaliza și crea o ierarhie a resurselor.**
- 8. Furnizorii de educație financiară trebuie să evalueze în mod regulat și să actualizeze programele pe care le gestionează pentru ca acestea să fie conforme cu cele mai bune practici din acest domeniu.** Furnizorii de educație financiară ar trebui să includă, în cadrul programelor lor, evaluarea regulată a progreselor înregistrate și a respectării obiectivelor. În cazul în care aceste obiective nu sunt atinse, furnizorii trebuie să aibă în vedere anumite modificări ale programelor lor pentru a le alinia la standardele celor mai buni prestatori din sector.

Educația Financiară

...este procesul prin care consumatorii/investitorii au următoarele beneficii:

Își îmbunătățesc capacitatea de a înțelege produsele financiare, conceptele și riscurile acestora, prin informare, instrucție și/sau consiliere acordată în mod obiectiv

de a face alegeri în cunoștință de cauză

de a ști unde să se adreseze pentru sprijin

Își creează aptitudinile și siguranța de a lua în considerare atât riscurile, cât și oportunitățile produselor financiare

de a întreprinde orice alte acțiuni, în mod eficient, cu scopul final de a obține bunăstare financiară

Necesitatea Educației financiare

Statele lumii și organizațiile internaționale au identificat mai mulți factori care converg spre concluzia necesității iminente a creșterii gradului de educație financiară a populației active și a populațiilor viitoare.

Comportament care influențează piețele

Comportamentul uman dictat de acțiuni automate care provoacă panică și neîncredere .

Dezechilibre ale economiei reale

Lipsa unor instrumente de ajustare a riscului și de preluare a responsabilității.

Orientarea preponderentă a populației spre creditare

Supra-îndatorarea și dependența exagerată a bunăstării de evoluția sistemului bancar.

Nivel scăzut de cunoștințe financiare

Neaccesarea unor servicii, produse sau instrumente financiare destinate creșterii bunăstării sau necunoașterea drepturilor și obligațiilor aferente.

Îmbătrânirea populației

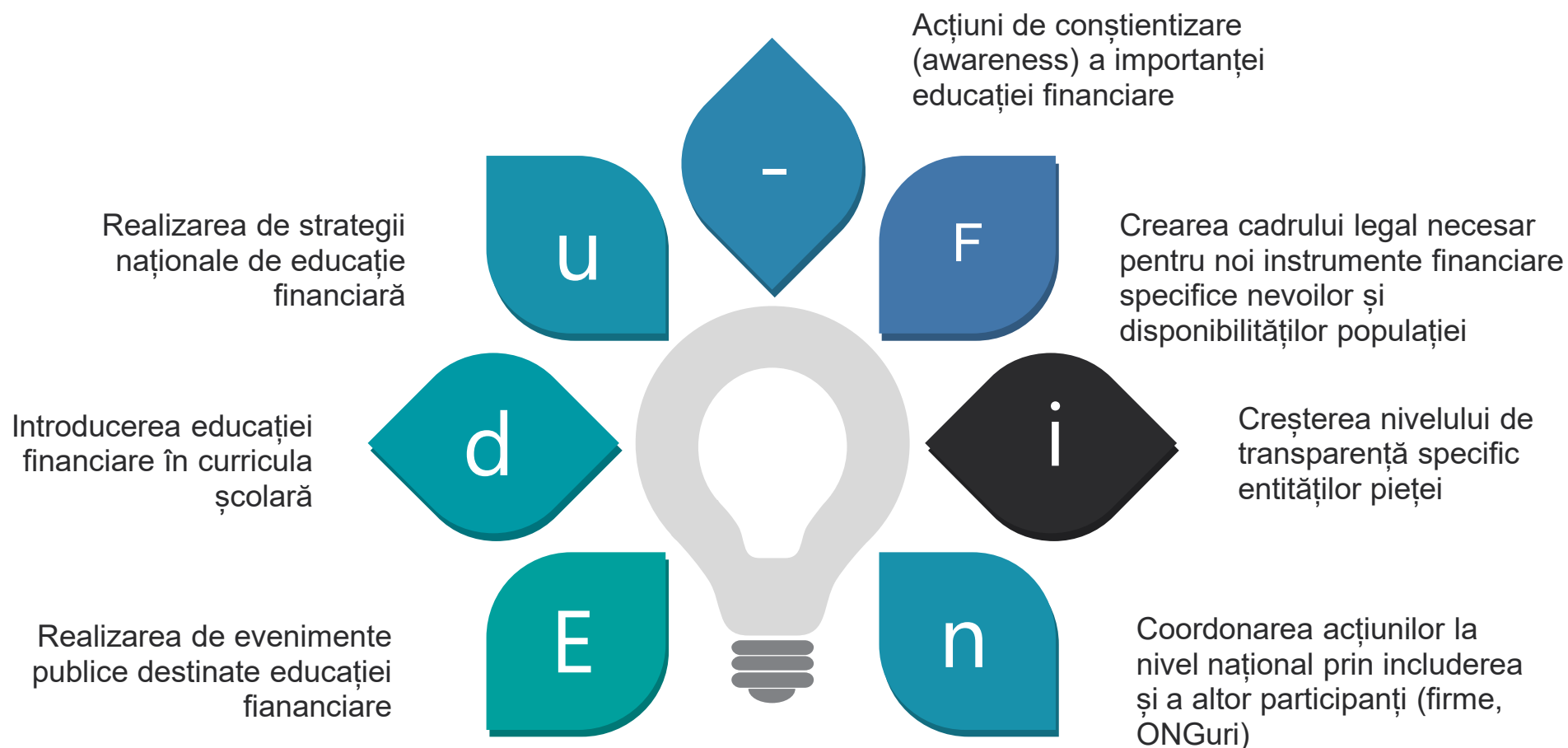
Factor determinant pentru susținerea bunăstării în viitor la cel puțin același nivel precum cel din viața activă.

Nivel scăzut de incluziune financiară

Accesul limitativ la produse și instrumente financiare dedicate creșterii confortului financiar și nivelului viitor de bunăstare.

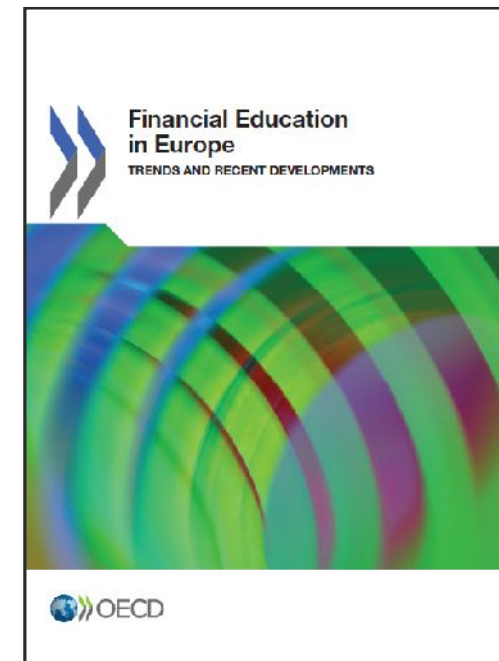
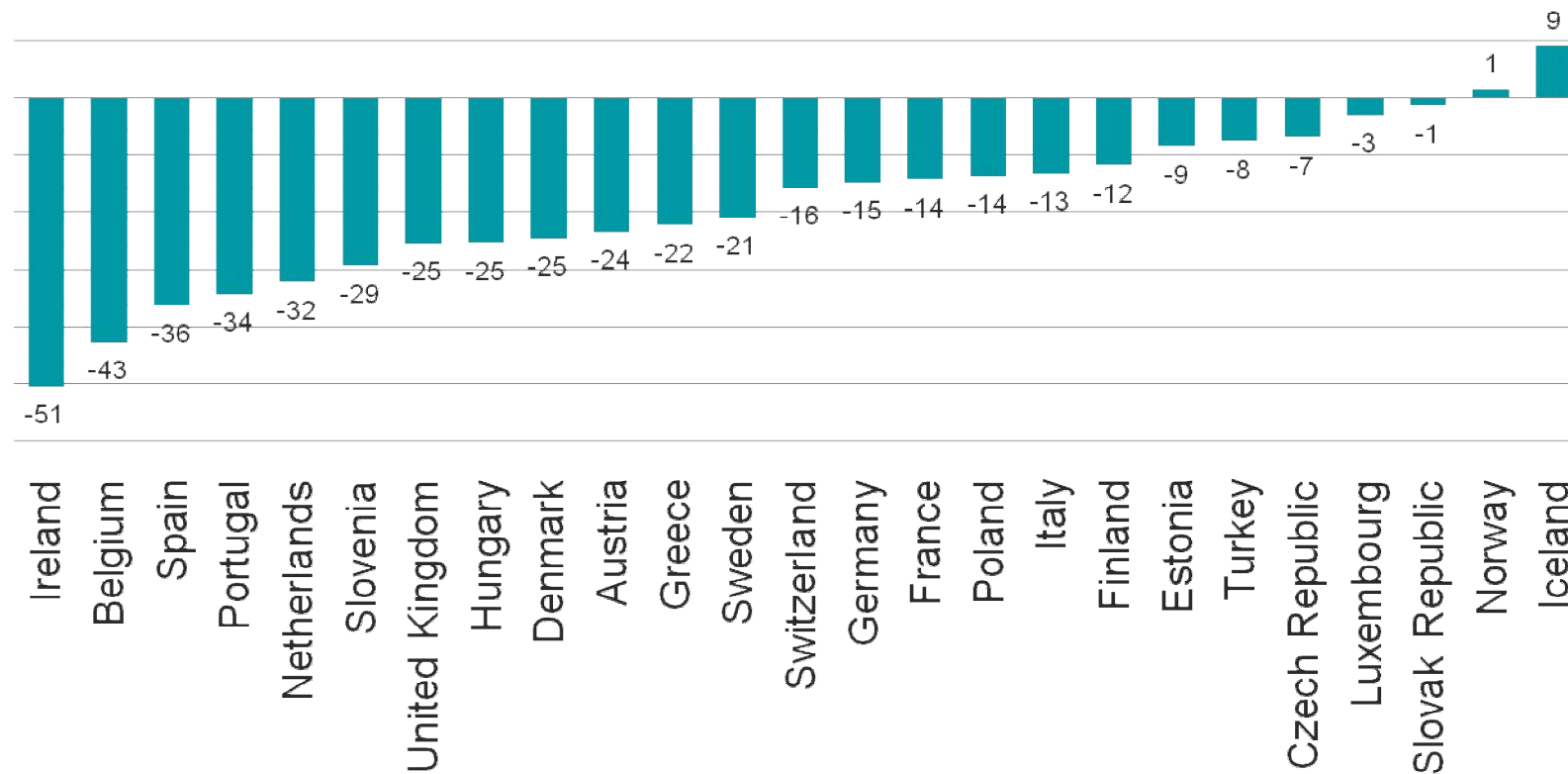
Acțiuni pe plan internațional de educație financiară

La nivel internațional, statele și organizațiile au realizat că educația națională este indispensabilă dezvoltării economice și sociale.

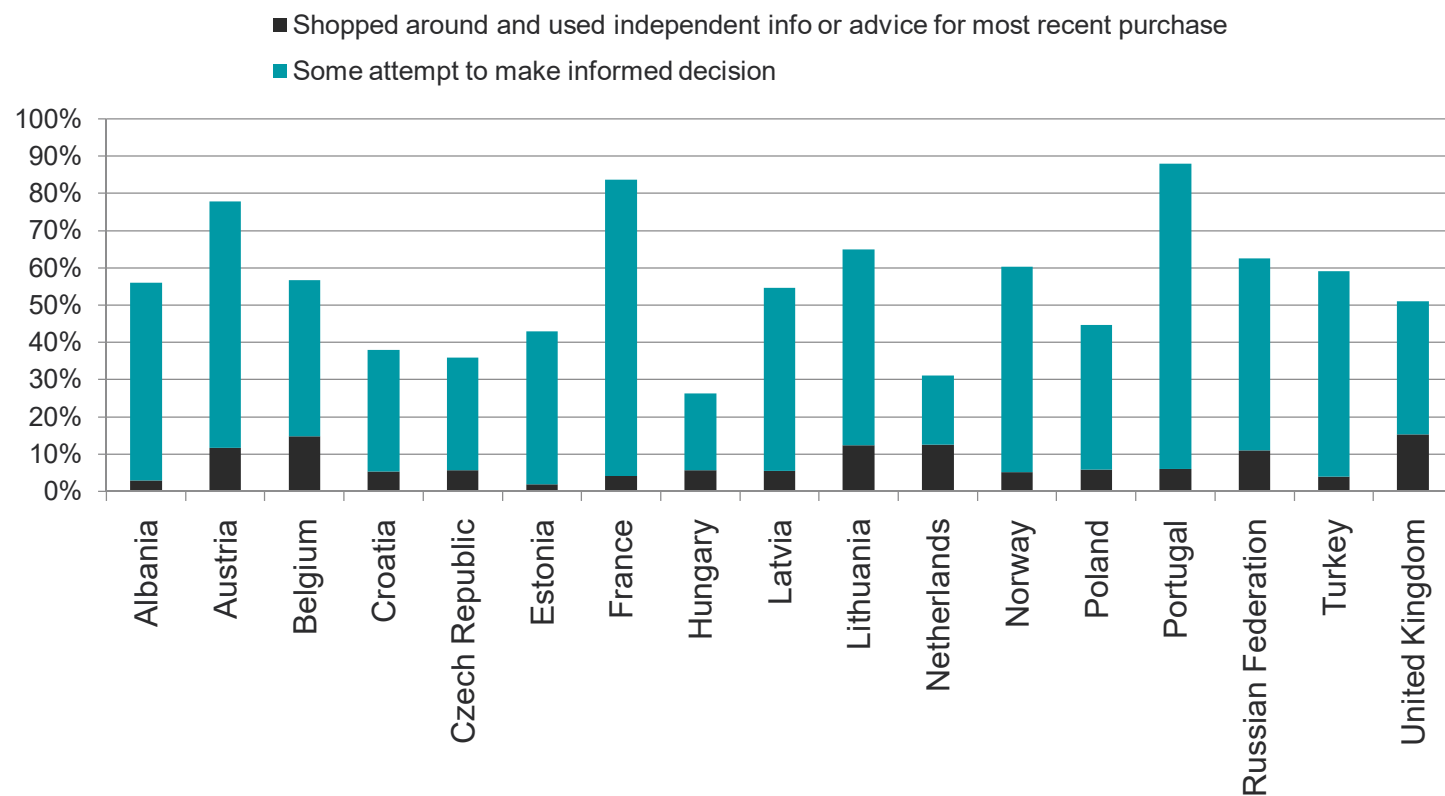
Raportul OECD 2016 – Financial Education in Europe

Raportul prezintă o serie de statistici, analize și constatări cu privire la evoluția la nivelul Europei a educației financiare. Datele colectate de OECD arată un nivel scăzut de încredere față de instituțiile financiare (exprimat în p.p., în perioada 2007-2012), ulterior ultimei crize financiare, ceea ce produce anumite dezechilibre economice.

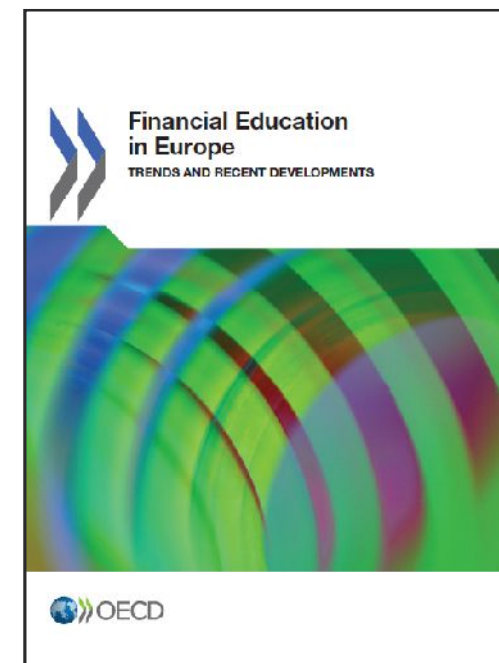

Raportul OECD 2016 – Financial Education in Europe

Nivelul scăzut de *financial literacy*: un efort minim la alegerea produselor.

Sursa : OECD/INFE survey on financial literacy and inclusion, 2016

Raportul OECD 2016 – Financial Education in Europe

În lume, **peste 60 de țări au o strategie națională de educație financiară:**
 26 țări au sau sunt în curs de a dezvolta o strategie națională
 23 țări implementează strategia națională
 11 țări revizuiesc prima strategie națională sau implementează o a doua revizuită

Dintre acestea, 1/3 sunt state europene.

Grupurile țintă descrise de aceste strategii cuprind:

- copii și tineri,
- adulți,
- femei,
- migranți,
- IMM-uri,
- persoane cu venituri reduse,
- persoane aflate la vârsta pensionării,
- persoane aflate înainte de vârsta pensionării,
- persoane cu dizabilități,
- etc.

O strategie națională recunoaște importanța educației financiare și definește obiectivele în relație cu nevoile la nivel național.

O strategie națională implică colaborarea mai multor părți interesate și identificarea unui coordonator.

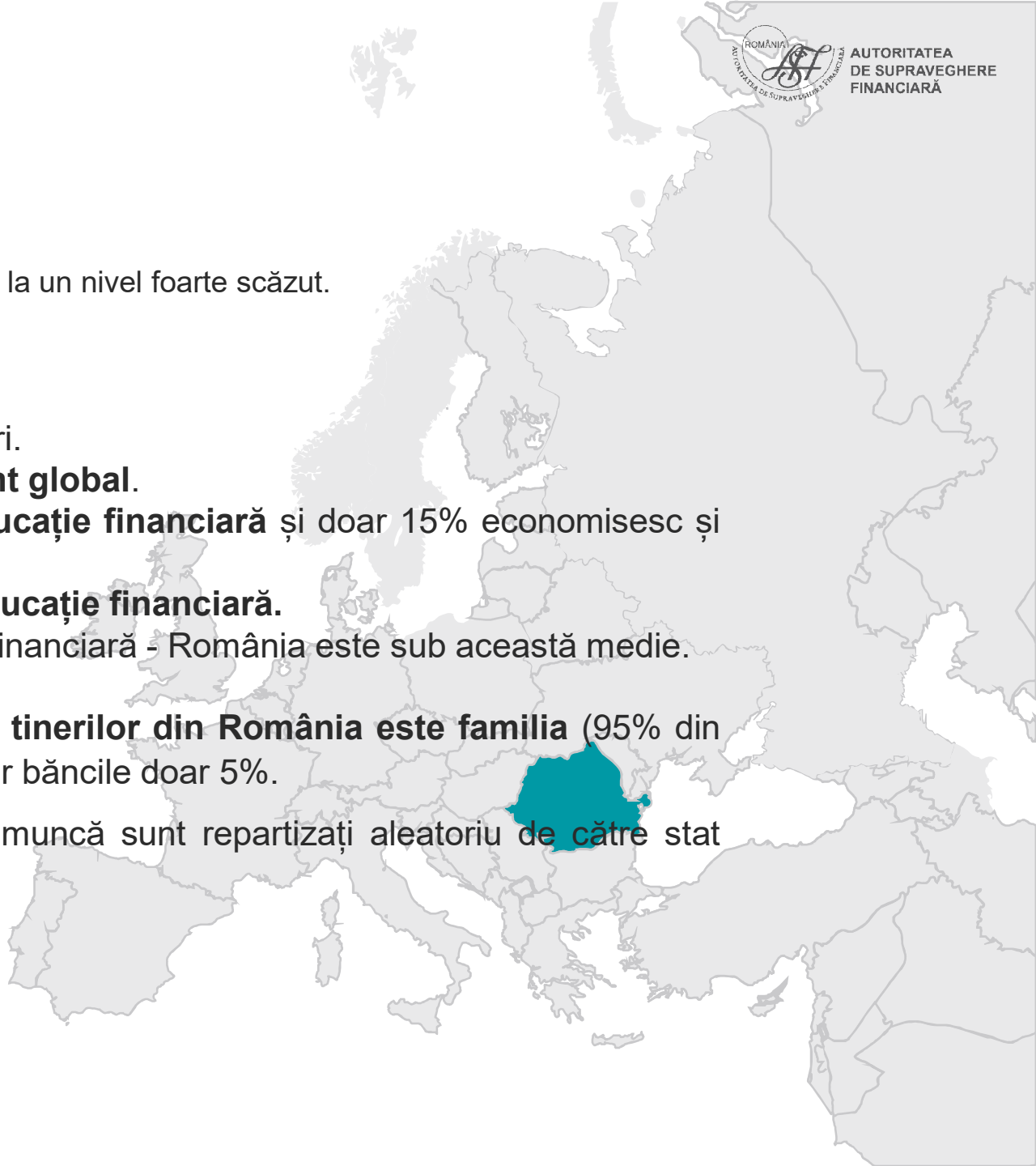
O strategie națională stabilește un program de îndeplinire a obiectivelor stabilite într-un anumit interval de timp și cu instrumente de măsurare.

O strategie națională asigură aplicarea de programe individuale pentru a atinge obiectivele stabilite.

Educația financiară în România

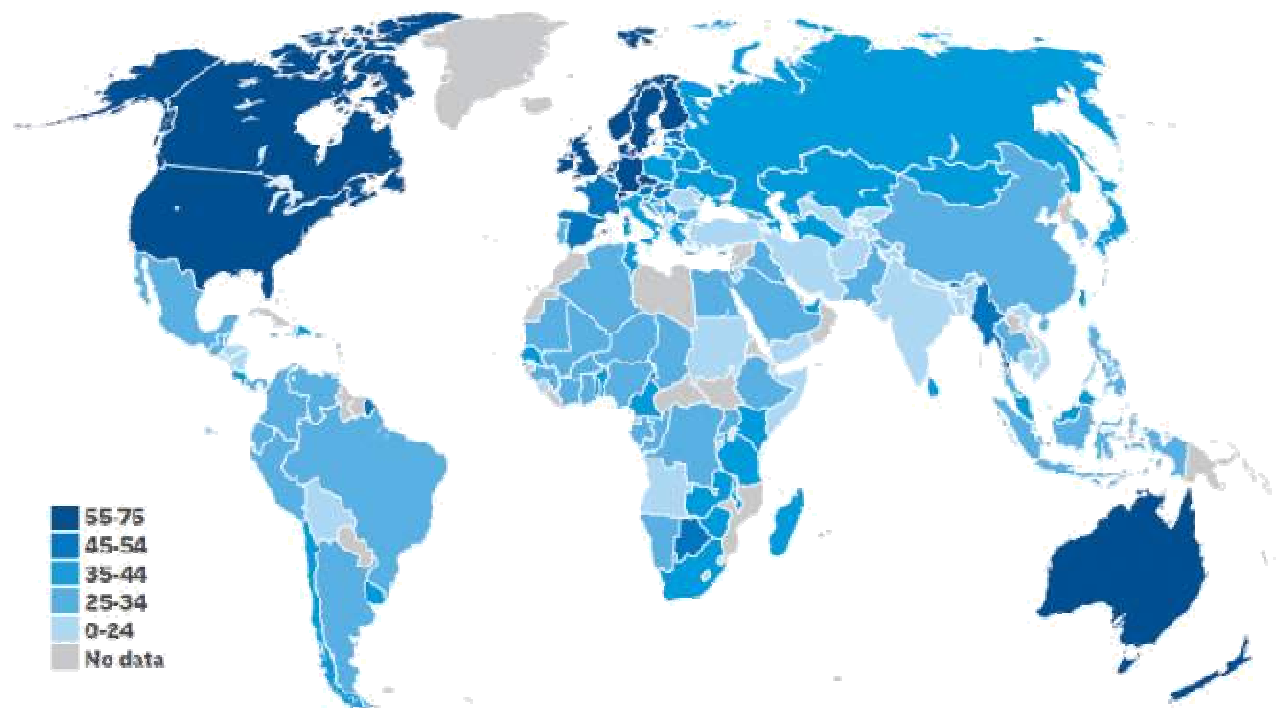
Conform studiilor internaționale, educația financiară în România este la un nivel foarte scăzut.

- Studiul Standard & Poor's Ratings:
  - participanți: peste 150.000 de persoane din 143 de țări.
  - **România ocupă locul 124 din 143 într-un clasament global.**
  - **doar 21% (1 din 5 români) dintre români au o educație financiară și doar 15% economisesc și investesc pentru a avea bani la bătrânețe.**
  - **în UE, România este pe ultimul loc la nivelul de educație financiară.**
  - doar 1 din 3 persoane la nivel mondial au o educație financiară - România este sub această medie.
- Studiu Erste: **principala sursă de educație financiară a tinerilor din România este familia (95% din respondenți), în timp ce școala deține un procent de 9%, iar băncile doar 5%.**
- 99% din tinerii care sunt încadrați pentru prima dată în muncă sunt repartizați aleatoriu de către stat în sistemul obligatoriu de pensii administrate privat Pilon II.

Educația financiară în România

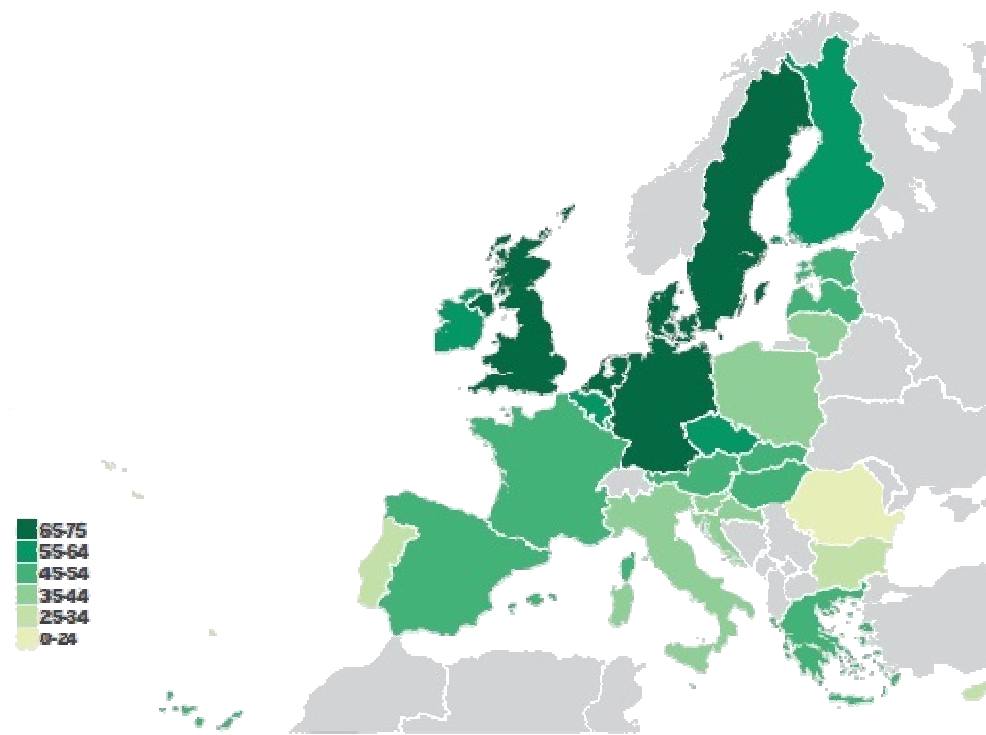
MAP 1: GLOBAL VARIATIONS IN FINANCIAL LITERACY
 (% OF ADULTS WHO ARE FINANCIALLY LITERATE)

Studiul Standard & Poor's Ratings:

România: 21% din populație deține noțiuni de educație financiară.

NORTHERN EUROPE LEADS IN FINANCIAL LITERACY

România: Pe ultimul loc în UE la educație financiară.

Educația Financiară

ASF

Copii și adolescenți

Program în parteneriat cu MECS și inspectoratele școlare pentru predarea în școli a noțiunilor de bază de educație financiară.

Crearea unui website dedicat, creat special pentru nevoile lor.

Millenials

Parteneriat cu principalele universități din România pentru a prezenta studenților atât noțiuni de piață financiară, cât și pentru a dezvolta competențe specifice.

Crearea unor programe de învățare prin exemplificare practică.

Populația adultă

Crearea unor instrumente de informare accesibile consumatorilor – ghiduri, broșuri, informări media etc.

Deschiderea unor canale de comunicare dedicate nevoilor de cunoaștere a populației adulte (call-center, Facebook) .

Formare formatori

Stabilirea grupurilor țintă de formatori care să poată transmite informația specifică educației financiare, să intervină în explicația de tip case-by-case.

Firme și ONGuri

Crearea unor bune practici care să contribuie la protecția consumatorului de servicii, produse și instrumente financiare.

Atragerea la participarea pentru dezvoltarea educației financiare în România.

Programul ASF

Educație Financiară

Obiective:

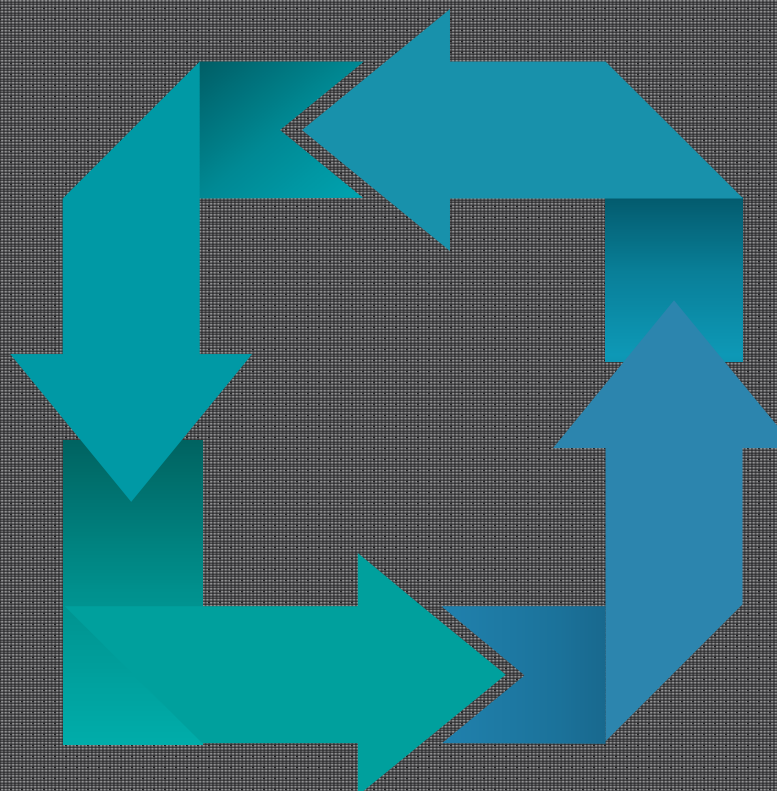
- ✓ înțelegerea noțiunilor și mecanismelor și cunoașterea drepturilor (financial capability) și
- ✓ promovarea interesului de a cunoaște (financial education)

Copii și tineri 10-18 ani

- a început în septembrie 2015
- București, Iași, Cluj
- peste 2500 de elevi
- 4 tipuri de abordări: cls. 7, cls. 11, planificare bugetară (evenimentele ASF+ISF – *Fii deștept!*), organizare de evenimente Global money Week

Millenials

- Laboratorul Academic a început în 2016
- conferințe în mediul universitar și susținere de prezentări (studii de caz specifice)
- București, Cluj, Iași, urmând a se alătura și Timișoara

Adulți

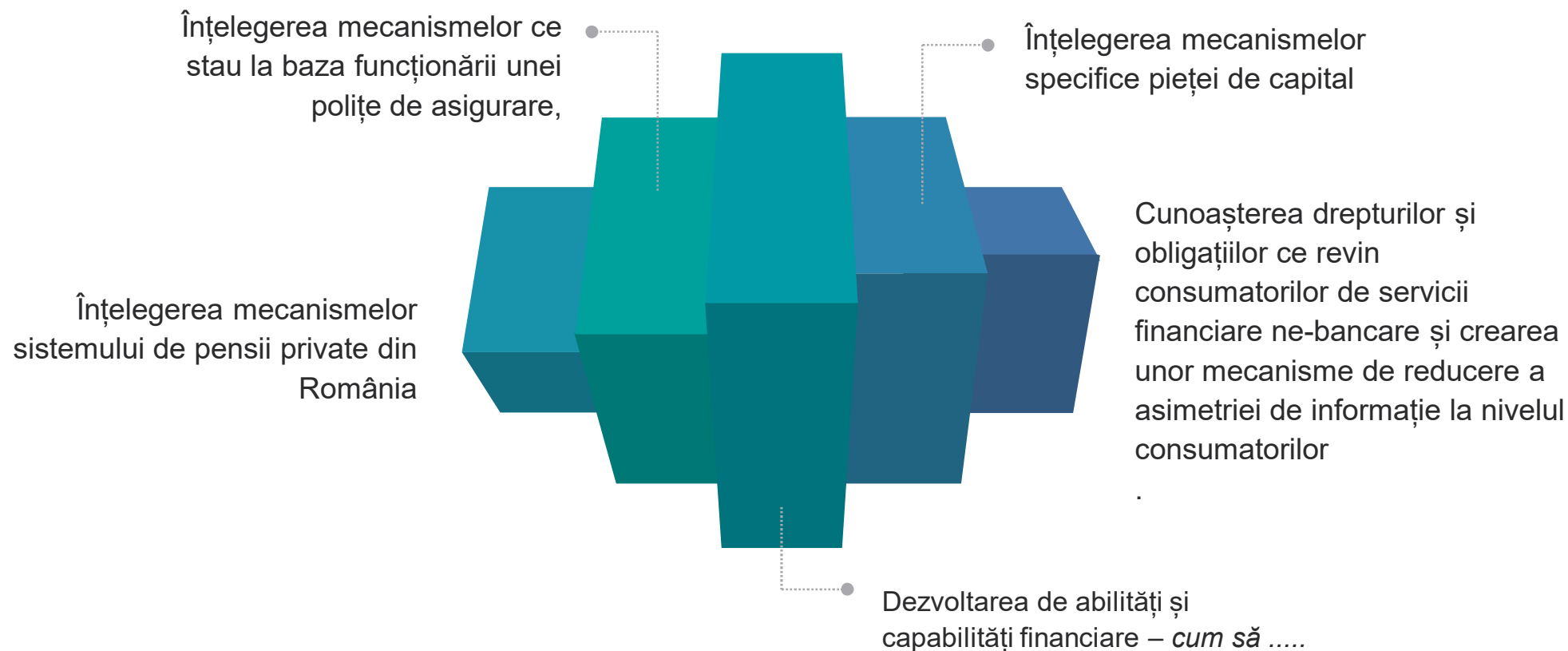
- seria de ghiduri din Colecția ASF
- Facebook
- interacțiune media

Continuarea acțiunilor specifice

- continuarea programelor demarate
- inițierea unor programe de formare formatori
- diversificarea instrumentelor specifice educației financiare
- adoptarea unor abordări flexibile și inovative
- etc.

Obiective educație financiară

Prin prezentări, activități și materiale adecvate fiecărui grup țintă, în funcție de vârstă, nivel de cunoștințe și grad de nevoi, se urmărește:

VĂ MULȚUMIM!

Educația financiară

o necesitate

office@asfromania.ro

Telverde: 0800 825 627

<https://www.facebook.com/asf.romania>

www.asfromania.ro/edu